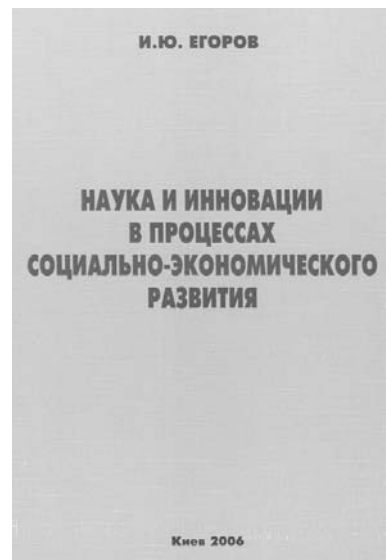

В 2006 році у видавництві ІОЦ Держкомстата України (м. Київ) вийшла з друку книга відомого наукознавця та дослідника інноваційних процесів в економіці І. Ю. Єгоров "Наука и инновации в процессах социально-экономического развития".

Про що йдеться у книзі, можна довідатися з передмови, яку з дозволу автора, ми подаємо тут у перекладі українською мовою.

І. Ю. Єгоров

Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки
ім. Г. М. Доброва НАНУ, Київ

НАУКА Й ІННОВАЦІЇ В ПРОЦЕСАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

ПЕРЕДМОВА

Соціально-економічні процеси на сучасному етапі розвитку відрізняються крайньою суперечливістю і нерівномірністю. Багато дослідників сходяться на думці, що все виразніше проявляється відмінність сучасного етапу історичного розвитку від попередніх. Це в значній мірі пов'язане з тим, що розвиток виробництва і сфери послуг визначається розвитком нових технологій, в першу чергу – інформаційних і біотехнологій, які докорінно змінюють і характер (структуру) потреб сучасної людини, і способи їхнього задоволення.

При цьому варто зауважити, що в розвинених країнах базові потреби абсолютної більшості людей (у житлі, їжі, транспорті, медичному обслуговуванні і ін.) в ціломудоволені і на фоні стабілізації чисельності насе-

лення відбувається якісне покращення умов життя. Одночасно в сучасному світі існує безліч країн і окремих регіонів, що переживають серйозні труднощі в справі забезпечення своїх жителів мінімально необхідними стандартами існування.

Досягнення науки і техніки, по-перше, сприяють вирішенню найгостріших соціальних проблем в менш розвинених країнах (інфекційні захворювання, недостача продуктів харчування і т. ін.); по-друге – збільшують розрив між найбільш багатими і відносно бідними країнами, що розвиваються, оскільки останні через цілий ряд причин не можуть повною мірою скористатися плодами науково-технічного прогресу. Водночас (як це не парадоксально) в багатих країнах виникають і стають дуже актуальними проблемами, про які раніше серйозно не задумува-

лися: старіння населення і пов'язані з цим втрати на пенсійне забезпечення й охорону здоров'я, забруднення навколишнього середовища, зростання імміграції з бідних країн та культурні й етнічні протиріччя, що стають все гострішими. Наука і нові технології здатні зіграти у вирішенні цих проблем визначальну роль.

У складній ситуації опинилися країни з так званою перехідною економікою, що розпочали будувати повномасштабні ринкові відносини після розпаду соціалістичної системи у 80–90-і рр. минулого століття. У багатьох з цих держав у післявоєнні десятиліття були створені могутні індустріальні структури, що, однак, через свої низькі технологічні характеристики і високий рівень конкуренції на світових ринках не могли (принаймні, у перші роки періоду трансформації) успішно суперничати з компаніями розвинених країн капіталістичного світу. Проблема ефективного використання досягнень сучасної науки для модернізації національних економік стає для цих країн усе більш актуальною. Якщо вирішити її у відносно короткий термін не вдасться, то про досягнення рівня розвитку країн-лідерів прийдеться, очевидно, надовго забути. При цьому варто підкреслити, що для майбутнього України як країни, що має обмежені можливості для реалізації екстенсивного сценарію економічного розвитку, ефективного використання результатів науки й активна інноваційна діяльність мають надзвичайно важливе значення.

Для виміру процесів економічної динаміки й оцінки ролі науки і технології в цих процесах у сучасній науковій літературі запропоновано різні теоретичні підходи і моделі. Їхня адекватність реальності, а також методи оцінки впливу науково-технічного розвитку і власне способи відображення цього розвитку на модельному рівні розглянуті в першому розділі запропонованої роботи.

Другий розділ монографії присвячений

обговоренню проблем глобалізації, циклічності і перспективам конвергенції країн з різним рівнем соціально-економічного розвитку. Особливої уваги при цьому надається питанням аналізу довгострокових змін в економіці під впливом науково-технологічних факторів і використанню потенціалу країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою в процесах глобалізації наукової й інноваційної діяльності. Останнє, зокрема, знаходить своє відображення в проведенні масштабних міжнародних науково-дослідних проектів, перенесенні значної частини НДДКР за межі окремих країн, здійсненні постійної координації науково-технічної діяльності в рамках міжнародних організацій, формуванні системи інституціонального регулювання науково-технічної діяльності на міжнародному рівні, зростанні еміграції науково-технічних працівників і т. ін.

Третій розділ присвячений аналізу системи показників науково-технічного розвитку і особливостям застосування комплексних соціально-економічних і науково-технічних індикаторів. Тут розглянуті питання еволюції системи показників і встановлення міжнародних стандартів у цій сфері.

У четвертому розділі – найбільшому за обсягом – проаналізовані різні аспекти науково-технічного розвитку різних країн і регіонів світу за останні десятиліття. Досвід цих держав надзвичайно важливий для формування стратегії інноваційного розвитку України.

Стан і розвиток наукового й інноваційного потенціалу України розглянуто в п'ятому розділі. При цьому в монографії (на відміну від інших робіт) особлива увага приділяється показникам результативності науково-дослідної діяльності.

В кінці роботи пропонуються конкретні рекомендації, спрямовані на реалізацію стратегії реформування української науки й активізацію інноваційної діяльності в країні.